

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

MEDICAL INSURANCE IN UKRAINE: STATUS AND PROSPECTS

УДК 614.2:368.0.06(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct78-15>**Абдуллаєва А.Є.**

к.е.н., доцент,
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Державного торговельно-економічного
університету

Гнидюк І.В.

к.е.н., доцент,
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Державного торговельно-економічного
університету

Людковська Ю.Ю.

здобувач кафедри фінансів,
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Державного торговельно-економічного
університету

Abdullaieva Anastasiia

Vinnitsia Institute
of Trade and Economics

Hnydiuk Inna

Vinnitsia Institute
of Trade and Economics

Lyudkovska Yuliia

Vinnitsia Institute
of Trade and Economics

Стаття присвячена дослідженню системи медичного страхування в Україні. У роботі проводиться порівняльний аналіз обов'язкового та добровільного медичного страхування, визначаються їхні відмінності та схожості. Також проведений аналіз ринку медичного страхування в Україні, зосереджуючись на діяльності провідних страхових компаній. Висвітлюються тенденції у розвитку цього ринку, зокрема зменшення кількості компаній, які надають послуги добровільного медичного страхування, та зростання популярності приватного медичного страхування. Дослідження також охоплює вплив військового конфлікту на ринок медичного страхування в Україні. На прикладі страхової компанії "Уніка" аналізуються зміни в обсягах премій та витрат на страхові виплати у зв'язку зі складною економічною ситуацією та нестабільністю.

Ключові слова: медичне страхування, страхові компанії, доступність медичних послуг, фінансування, військовий конфлікт.

The article provides a comprehensive analysis of the medical insurance system in Ukraine, focusing on comparing mandatory and voluntary types of insurance. It examines the specifics of each type of insurance, their role in providing access to medical services for the population, financing methods, and coverage possibilities. The first part of the paper is dedicated to a detailed comparative analysis of mandatory and voluntary medical insurance. Legislative aspects, purposes, coverage scopes, funding methods, and insurance contributions for each type of insurance are studied. It also explores the trends in the development of the medical insurance market based on the rating of insurance companies offering voluntary medical insurance in Ukraine, noting a decrease in the number of companies providing voluntary insurance and an increase in the popularity of private medical insurance every year. The second part of the paper analyzes the impact of the military conflict on the medical insurance market through the activities of leading insurance companies. Changes in premium volumes, expenses on insurance payouts, and client acquisition are studied in relation to the complex economic situation and instability in the country due to military actions on Ukrainian territory. The author examines the impact of the military conflict on the medical insurance market in Ukraine, focusing on the activities of the leading insurance company "Unika." The research results show a decrease in premium volumes and an increase in expenses on insurance payouts and client acquisition due to the complex economic situation and instability. However, the company has shown some resilience and positive results in its insurance activities, indicating its effectiveness in crisis conditions. Overall, the conducted research points to the necessity of further development of the medical insurance system in Ukraine to ensure accessibility and quality of medical services for the entire population. Additionally, it underscores the importance of improving the state program of medical reforms and supporting insurance companies in challenging conditions during the military conflict.

Key words: medical insurance, insurance companies, accessibility of medical services, funding, military conflict.

Постановка проблеми. У сучасному світі медичне страхування визначається як ключовий елемент системи забезпечення доступу до медичних послуг для населення. Україна, як і багато інших країн, стикається з численними викликами у цій галузі, такими як недостатнє фінансування, низький рівень якості послуг, а також нестабільність в умовах військового конфлікту. Однак, відомо, що медичне страхування може стати ефективним інструментом для забезпечення всебічного доступу до медичної допомоги, якщо воно буде ретельно розроблене та реалізоване.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні проблеми, пов'язані з дослідженням медичного страхування в Україні, входять до кола наукових інтересів багатьох вчених. Вони знайшли відображення у працях Коваль О.А., Ночвай О.І., Климчук Н.Я., Сташенко О.Д., Ус Ю.В.

Постановка завдання. Мета роботи полягає у дослідженні системи медичного страхування в Україні. Завдання включає порівняльний аналіз обох видів страхування, вивчення впливу військового конфлікту на ринок страхування, аналіз тенденцій розвитку ринку та розробку рекомендацій для його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожна людина має право на доступ до засобів підтримки свого здоров'я, одним з таких засобів є медичне страхування, яке забезпечує гарантованість та додаткові ресурси у сфері охорони здоров'я.

Медичне страхування – це система громадської охорони здоров'я, економічною основою якої є фінансування медичних витрат зі спеціальних страхових фондів [1, с. 8].

Медичне страхування в Україні є досить різноманітним, але загалом його можна поділити на державне та комерційне (рис. 1).

Обов'язкове медичне страхування (ОМС) забезпечує базовий рівень медичного обслуговування для всіх громадян України через загальнонаціональне медичне страхування та медичні фонди. Добровільне медичне страхування (ДМС) дозволяє отримувати розширений пакет медичних послуг за додаткову плату, включаючи консультації у висококваліфікованих лікарів, обстеження, лікування в приватних клініках та покриття витрат на ліки та інші послуги. Корпоративне медичне страхування часто пропонується роботодавцями як частина соціального пакету для співробітників.

Рис. 1. Види медичного страхування в Україні [1, с. 9]

Воно може бути подібним до ДМС, але покриття та умови можуть відрізнятися.

Обов'язкові та добровільні види страхування мають свої особливості та роль у забезпеченні доступу до медичних послуг населення. Проведення детального порівняльного аналізу їх відмінностей та схожостей допоможе краще розуміти ці системи (табл. 1).

В Україні, система медичного страхування постійно розвивається. Державна програма медичних реформ спрямована на поліпшення якості медичного обслуговування та доступність послуг для всіх громадян, але обмеженість фінансових ресурсів держави викликає низьку якість медичних послуг та неспроможність оновлення матеріально-технічної бази державних медичних закладів. Це призводить до обмеженого доступу до медичної допомоги для частини населення і негативно впливає на рівень захворюваності та загальний рівень життя громадян України, тому спостерігається зростання популярності приватного медичного страхування, оскільки воно дає можливість отримати більше послуг та швидший доступ до медичної допомоги.

Але кількість страхових компаній, які надають послуги добровільного медичного страхування щороку зменшується, що зумовлено тим,

що населення не має можливості брати участь у добровільному медичному страхуванні через низький рівень життя, що не дозволяє сплачувати страхові внески в необхідному обсязі. У 2023 році, серед лідерів на ринку добровільного медичного страхування першість посідає страхова компанія "УНІКА" (табл. 2).

Аналізуючи дані таблиці, можна побачити, що страхова компанія "УНІКА" видається лідером за обсягом премій та виплат у сфері добровільного медичного страхування за 2023 рік. Протягом багатьох років страхова компанія має провідні позиції на українському ринку за зборами страхових премій, виплатами, активами та часткою ринку non-life страхування. Крім того, компанії "ІНГО" та "UNIVERSALNA" також мають значні суми премій та виплат, що підтверджує їхню конкурентоспроможність на ринку. Інші компанії, хоча й мають менші обсяги, все ж є активними учасниками ринку. Загалом, більшість компаній мають більше премій, ніж виплат, що може свідчити про їхню прибутковість та стабільність під час складних політико-економічних труднощів.

Щоб розглянути ефективність роботи страхових компаній у галузі медичного страхування, їхню фінансову стабільність та здатність виплачувати компенсації своїм клієнтам пропонуємо

Таблиця 1

Порівняльна таблиця обов'язкового та добровільного медичного страхування

Особливості	Обов'язкове медичне страхування	Добровільне медичне страхування
Законодавство	Регулюється законами та нормативними актами, обов'язкове для всіх громадян	Регулюється законодавством, але не є обов'язковим для всіх громадян
Цільове призначення	Забезпечення доступу до базових медичних послуг для всього населення	Надає додатковий страховий захист та доступ до розширеного спектру медичних послуг за додаткову плату
Покриття витрат	Зазвичай покриває основні медичні послуги, що включені до переліку обов'язкового медичного страхування	Покриває різноманітні медичні послуги в залежності від умов договору
Фінансування	Фінансується з обов'язкових страхових внесків громадян та державних асигнувань	Фінансується за рахунок страхових внесків від індивідуальних або корпоративних клієнтів
Страхові внески	Фіксовані та встановлені законом	Залежать від обраного пакету послуг та ризиків, пов'язаних зі станом здоров'я
Доступність	Гарантує доступ до базових медичних послуг для всіх громадян	Надає додатковий захист та можливість вибору медичних послуг за власним бажанням

Рейтинг страхових компаній за ДМС за 2023 рік, тис. грн. [2]

№	Страховик	Премії, тис. грн.	Виплати, тис. грн.
1	УНІКА	1 069 341	573 174
2	ІНГО	658 480	450 669
3	UNIVERSALNA	571 966	271 316
4	ARX	524 209	265 448
5	ВУСО	492 170	279 140
6	ТАС СГ	385 008	164 310
7	УСГ	380 157	240 672
8	PZU УКРАЇНА	237 890	144 692
9	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	229 007	90 881
10	КРАЇНА	164 845	103 781

проаналізувати рівень виплат найбільших страхових компаній (рис. 2).

Багато компаній показали стабільний або зростаючий тренд у виплатах протягом років, незважаючи на коливання, загальний тренд у більшості компаній залишається позитивним, що свідчить про стійкість системи медичного страхування в Україні.

З 2022 року Україна продовжує перебувати в умовах військового конфлікту, що впливає на різні сфери економіки, включаючи страхування. Для аналізу впливу цього стану на добровільне медичне страхування в Україні розглянемо динаміку показників компанії "Уніка" за 2021 та 2022 роки (табл. 3).

У 2021 році компанія "Уніка" заробила премії на суму 950 162 тис. грн, але в 2022 році цей показник скоротився до 921 053 тис. грн. Це може свідчити про зниження інтересу населення до медичного

страхування у зв'язку зі складною економічною ситуацією та нестабільністю. Чисті зароблені страхові премії також зменшилися з 927 532 тис. грн у 2021 році до 899 215 тис. грн у 2022 році. Це може вказувати на зниження обсягу укладених договорів страхування та відповідно зниження доходів компанії.

Негативним впливом військового стану є також збільшення чистих виплат страхових відшкодувань у 2022 році, які склали -461 387 тис. грн, порівняно з -625 833 тис. грн у 2021 році. Аквазичні витрати на рік 2022 зросли до -138 684 тис. грн порівняно з -117 537 тис. грн у 2021 році. Це може свідчити про підвищені витрати на привернення нових клієнтів в умовах нестабільності та конкуренції на ринку.

Незважаючи на це, результат від страхової діяльності до вирахування адміністративних та інших операційних витрат на страхову діяльність виявився позитивним і зріс до 274 509 тис. грн у

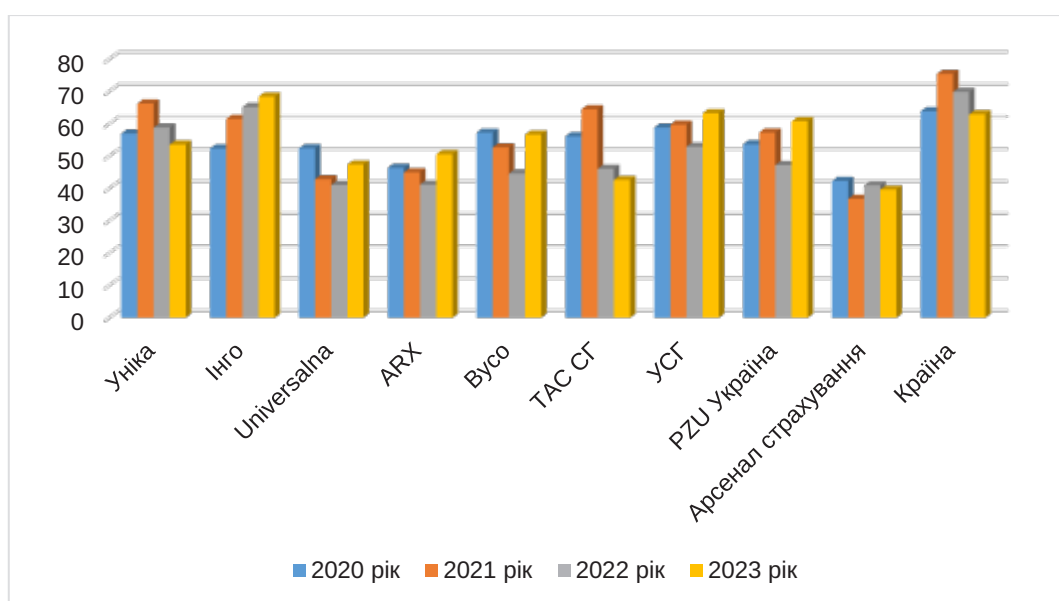

Рис. 2. Рівень виплат найбільших страхових компаній України, % [2]

**Результати діяльності СК "УНІКА"
за добровільним видом медичного страхування 2021–2022 рр., тис. грн. [3; 4]**

Показники	Роки		Відхилення	
	2021	2022	Абсолютне, тис. грн	Відносне, %
Премії зароблені, загальна сума	950 162	921 053	-29 109	96,9
Чисті зароблені страхові премії	927 532	899 215	-28 317	96,9
Чисті виплачені страхові відшкодування	-625 833	-461 387	164 446	73,7
Чиста сума витрат на страхові відшкодування	-617 850	-486 022	131 828	78,7
Аквізиційні витрати	-117 537	-138 684	-21 147	118,0
Результат від страхової діяльності до вирахування адміністративних та інших операційних витрат на страхову діяльність	192 145	274 509	82 364	142,9

2022 році, порівняно з 192 145 тис. грн у 2021 році. Це може бути вказівкою на успішність стратегій управління ризиками та фінансової діяльності компанії "Уніка" в умовах війни.

Таким чином, військовий стан впливає на добровільне медичне страхування в Україні, зокрема на діяльність страхової компанії "Уніка", зменшуючи обсяги премій та збільшуючи витрати на страхові виплати та аквізицію клієнтів. Однак, компанія виявила певну стійкість та позитивний результат від страхової діяльності, що може свідчити про її ефективність у роботі в умовах кризи.

Висновки з проведеного дослідження.

У результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Порівняльний аналіз обов'язкового та добровільного медичного страхування показав, що обидва види страхування мають свої переваги та недоліки, але разом вони забезпечують широкий спектр послуг для населення. Вплив військового конфлікту на ринок медичного страхування свідчить про необхідність адаптації стратегій управління та фінансування страхових компаній до умов нестабільності. Тенденції розвитку ринку показують зростання популярності приватного медичного страхування, що вимагає уваги з боку держави та регуляторів.

Отже, для подальшого удосконалення системи медичного страхування в Україні необхідно розглядати можливість розвитку обох видів страхування, здійснювати ефективні заходи з управління ризиками та фінансами в умовах нестабільності, а також створювати стимули для розвитку приватного медичного страхування з метою покращення доступності та якості медичних послуг для всього населення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Огнєв В.А., Кравченко В.І., Чухно І.А. Економіка охорони здоров'я : методичні вказівки для студентів «Основи медичного страхування» для підготовки студентів. Харків : ХНМУ, 2018. 9 с.
2. Рейтинг страхових компаній України за 12 місяців 2023 р. *Форіншурер – журнал про стархування*. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/23/12/45> (дата звернення: 01.05.2024).
3. Фінансова звітність ПрАТ СК «Уніка» за 2021 рік. URL: https://unika.ua/content/uploads/!234%20IFRS%20UNIQA%20Non-life%202021%20UKR%20Auditors%20report_Stat%20forms.pdf (дата звернення: 01.05.2024).
4. Фінансова звітність ПрАТ СК «Уніка» за 2022 рік. URL: https://unika.ua/content/uploads/IFRS%20FS%202022_UNIQA%20Non-life_UKR_28.03.2023%20signed%20with%20Auditors%20report.pdf (дата звернення: 01.05.2024).

REFERENCES:

1. Ohniev V.A., Kravchenko V.I., Chukhno I.A. (2018) *Ekonomika okhorony zdorovia : metodichni vka-zivky dlia studentiv «Osnovy medychnoho strakhuvan-nia» dlia pidhotovky studentiv*. Kharkiv : KhNMU, 9 p.
2. Reitynh strakhovykh kompanii Ukrainy za 12 misiatsiv 2023 r. *Forinshurer – zhurnal pro starkhu-vannia*. Available at: <https://forinsurer.com/ratings/non-life/23/12/45> (data zvernennia: 01.05.2024).
3. Finansova zvitnist PrAT SK «Unika» za 2021 rik. Available at: https://unika.ua/content/uploads/!234%20IFRS%20UNIQA%20Non-life%202021%20UKR%20Auditors%20report_Stat%20forms.pdf (data zvernennia: 01.05.2024).
4. Finansova zvitnist PrAT SK «Unika» za 2022 rik. Available at: https://unika.ua/content/uploads/IFRS%20FS%202022_UNIQA%20Non-life_UKR_28.03.2023%20signed%20with%20Auditors%20report.pdf (data zvernennia: 01.05.2024).